

Minskning av antalet platser för serviceboende med heldygnsomsorg i Österbottens välfärdsområdes södra område 2025

Välfärdsområdesstyrelse 21.10.2024

5575/00.01.02.01/2024

Beredare Vähäkangas Pia
Pellfolk Tony
Koskela Marketta
Björkqvist Monika
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Välfärdsområdesstyrelsen har bekantat sig med och diskuterat (välfärdsområdesstyrelsen 19.8.2024 paragraf 154 och välfärdsområdesstyrelsen 16.9.2024 paragraferna 186–188) servicenätet för serviceboende med heldygnsomsorg för äldre 2025–2026. Välfärdsområdets äldreråd har gett sitt utlåtande om förändringarna i servicenätet. Utlåtandet som bilaga.

Bakgrund

Österbottens välfärdsområde har som mål att allt fler personer som fyllt 75 år ska bo hemma. Indexet för sjukligheten och minnesrelaterade sjukdomar är för Österbottens del bland de lägsta när det jämförs med den nationella nivån. Även om befolkningen i Österbotten är friskare bor färre personer som fyllt 75 år hemma än i hela Finland i övrigt (2023: Österbotten 91,8 % versus hela Finland 93 %). Siffran är lägre även för hemmaboende personer som fyllt 85 år (2023: Österbotten 81,3 % versus hela Finland 83,8 %). För att allt fler äldre ska kunna bo hemma har välfärdsområdet ökat antalet förebyggande tjänster och tjänster som främjar hemmaboende, såsom hemrehabilitering, hemsjukhusverksamhet och jourens mobila sjukskötartjänster. Den grupp av klienter som använder sig av intervallvård har utvidgats. Samtidigt framskrider planerna för gemenskapsboendet. Familjevården inleder sin verksamhet inom ramen för projektet Prima Botnia, samtidigt ska man ta i bruk fler teknologiska lösningar inom hemvården.

I Österbottens välfärdsområde finns det för tillfället (1.8.2024) 1 855 platser för serviceboende med heldygnsomsorg. Dessa platser är till för långvarigt boende. Nyttjandegraden var 94,8 % under perioden 1–6/2024. Kortvarigt serviceboende med heldygnsomsorg (= intervallvård) tillhandahålls i området vid sju enheter. För detta ändamål har man reserverat sammanlagt 106 platser. Nyttjandegraden varierar mellan cirka 50 % och 100 %.

Omfattningen av serviceboendet mäts i form av täckningsgrad per åldersgrupp. Sotkanet.fi beskriver täckningen av serviceboende med heldygnsomsorg genom att beräkna andelen och antalet 75 år fyllda personer vid en bestämd tidpunkt (31.12.2023). Enligt denna beräkningsformel uppgår täckningen av serviceboende med heldygnsomsorg i Österbottens välfärdsområde till 7,5 % (1 601 personer). Det nationella jämförelsetalet är 6,4 %. I dialoger välfärdsområden emellan beräknas täckningen av serviceboende med heldygnsomsorg utgående från antalet platser, vilket leder till att täckningstalet blir högre, eftersom man utgår från att nyttjandegraden är 100 %. Även i den här jämförelsen är Österbottens välfärdsområdes täckningstal 8,7 % bland de högsta bland välfärdsområdena (det nationella genomsnittet är 6 %). Välfärdsområdena har i regel ställt upp ett mål för täckningen där platsantalet på serviceboenden med heldygnsomsorg motsvarar 5,8–6 %. För att Österbottens välfärdsområde ska uppnå den nuvarande nationella täckningsgraden (i genomsnitt 6 %) borde Österbottens välfärdsområde minska antalet platser med cirka 316 stycken innan utgången av år 2030 (antalet personer som fyllt 75 år har räknats ut utifrån prognosen på Sotkanet.fi), varvid antalet serviceboendeplatser för heldygnsomsorg skulle uppgå till 1 537 stycken. Minskningen av platsantalet gäller både den egna och den privata serviceproduktionen.

Den strukturförändring och minskning av platsantal som bör genomföras inom boendeservicen för att platsantalet ska motsvara den nationella nivån är de viktigaste åtgärderna som måste vidtas för att servicen och verksamheten i Österbottens välfärdsområde ska kunna avpassas i enlighet med linjedragningarna i framtids- och anpassningsprogrammet. De årliga nettokostnaderna för en egen serviceboendeenhet med cirka 20 platser för heldygnssomsorg ligger mellan 1,3–1,8 miljoner (enligt budgeten för år 2024). Förändringarna i servicenätet förutsätter samarbetsförhandlingar. De samarbetsförhandlingar som berör boendeservicen avslutades 13.9.2024. Just nu pågår nya förhandlingar, som berör bland annat servicenätet för serviceboende med heldygnssomsorg i det södra området. Dessa förhandlingar avslutas 4.11.2024.

Minskning av antalet serviceboendeplatser för heldygnssomsorg 2025–2026

Den minskning av antalet serviceboendeplatser för heldygnssomsorg som hänför sig till framtids- och anpassningsprogrammet 2025–2026 avses inledas 1.1.2025. Målet är att uppnå en täckningsgrad på cirka 7 % innan utgången av år 2026. Ifrågavarande täckningsgrad på 7 % är i linje med det mål som fullmäktige godkänt (11.3.2024 § 8) för hemmaboende (93 % av dem som fyllt 75 år bor hemma år 2025).

Förändringen genomförs klientorienterat. Minskningen av platsantalet genomförs så att personer som beviljats plats inte blir utan en serviceboendeplats. Genomförandet av förändringen framskrider långsamt, eftersom den genomsnittliga vårdtiden för dem som bor på serviceboenden med heldygnssomsorg är över två år. Vårdtiderna har blivit en aning kortare under de senaste åren i och med att man förenhetligat praxisen för hänvisningen till dessa tjänster och infört enhetliga kriterier för beviljandet av tjänsterna. Under åren 2023–2024 har köerna blivit kortare både när det gäller antalet personer som väntar på service och väntetiderna till servicen. Kristinestad och Malax har haft de längsta väntetiderna.

Den potentiella nettoinbesparingen för minskningen av antalet serviceboendeplatser för heldygnssomsorg med 109 stycken uppgår på årsnivå till 6,405 miljoner euro (inkluderar hyreskostnader på 896 676 euro och personalkostnader jämte vikariekostnader på 5,487 miljoner euro). Förslaget om att antalet platser ska minskas måste ändras eftersom antalet platser i det mellersta området inte kan minskas i linje med det ursprungliga förslaget på grund av de anvisningar som Regionförvaltningsverket avgett gällande rumsstorleken på Tallmo vårdcenter. Platserna föreslås minskas med 95 stycken. Användningen av köptjänster föreslås minskas med 39 platser. Den potentiella nettoinbesparingen för denna åtgärd uppgår på årsnivå till 1,94 miljoner euro.

Åtgärder och serviceboende med heldygnssomsorg i Österbottens välfärdsområdes södra område 2025

I det södra området planeras antalet bostäder för gemenskapsboende ökas med hjälp av ett så kallat hybridkoncept. Tanken är att med hjälp av gemenskapsboende försöka möta äldres boendebehov mer ändamålsenligt och därmed på lång sikt minska behovet av serviceboende med heldygnssomsorg och fördela personalresurserna effektivt.

Preliminärt föreslår man att minska antalet platser inom det egna serviceboendet med heldygnssomsorg med 36 stycken. Utgångspunkten för förslaget är att Pörtehemmet (17 platser) och Mariahemmet (19 platser) stängs i etapper. Den potentiella nettoinbesparingen på årsnivå är 1,122 miljoner euro för Pörtehemmet (inkluderar hyreskostnader på 193 600 euro) och 1,425 miljoner euro för Mariahemmet (inkluderar hyreskostnader på 175 200 euro).

Om Pörtehemmet är stängt i sju månader och Mariahemmet i tre månader år 2025 blir den potentiella nettoinbesparingen 654 357 euro för Pörtehemmet och 356 223 euro för Mariahemmet.

Motiveringar till förslaget:

- Täckningsgraden i det södra området är 8,3 %, och det är något som man vill sänka. Man vill centralisera personalresurserna och kompetensen för att se till att man i framtiden har tillgång till tillräckligt med personal.
- Det blir lättare att trygga de språkliga rättigheterna när ändringen i områdets servicenät genomförs som en helhet.
- Resor och avstånd
- Skicket på lokalerna

Serviceboende med heldygnsomsorg för äldre 2025–2026 – föreslagna åtgärder		
Områden	Det nuvarande antalet platser 1.8.2024 (egna och köpta)	Den föreslagna minskningen av antalet platser 2025–2026
Södra området: Malax Korsnäs Närpes Kaskö Kristinestad	Det finns 343 boendeplatser (325 egna och 18 köpta). Täckningen är 8,3 %.	Minskingsbehovet uppgår till 54 platser om täckningen ska vara 6 % år 2030. 2025: Platserna i den egna produktionen av serviceboende med heldygnsomsorg minskas med 36 stycken.
Hela Österbotten	1 855 platser, täckningen är 8,7 %	2025–2026: minskning med 235 platser, varvid täckningen blir cirka 7 % år 2026

Konsekvensbedömning – allmän nivå

Kostnaderna för en serviceboendeenhet med heldygnsomsorg påverkas av bland annat personalresurserna, personaldimensioneringen, enhetens storlek, nyttjandegraden, logistiken, hyreskostnaderna och enhetens placering i anslutning till exempelvis en större servicehelhet. Även personaltillgången inverkar på hur optimalt platserna kan användas.

På basis av RAI-uppgifter (1.8.2024) verkar det som om klienternas vårdtyngd i Österbottens välfärdsområde är en aning lägre i jämförelse med det nationella genomsnittet. Vårdtyngden för klientstrukturen i det södra området är något lägre än det nationella genomsnittet.

En minskning av antalet platser på serviceboenden med heldygnsomsorg förutsätter att servicekedjorna och serviceprocesserna för äldre fortsättningsvis effektivteras. Tillgången till hemvård och verkningfullheten av den har betydelse för främjandet av hemmaboende. Styrningen till servicen spelar en central roll när man genomför förändringarna i servicenätet för de tjänster som tillhandahålls för äldre. Även de allmänmedicinska avdelningarna spelar en viktig roll.

Risker och skyddsåtgärder – södra området

Antalet personer i kö till serviceboende med heldygnsomsorg i det södra området har minskat med cirka 13 % i år jämfört med motsvarande vecka förra året (31 personer jämfört med 27 personer, vecka 40). Den föreslagna förändringen innebär dock en ökad risk för längre köer, vilket kan belasta vård- och servicekedjan för äldre. På längre sikt, med fler gemenskapsboendeplatser, satsningar på utveckling av hemvården och en

noggrannare matchning av klienter till rätt vårdnivå, bedöms denna risk kunna minska. Tidsaspekten för förändringen utgör en kritisk risk, vilket kan leda till att målsättningarna inte uppnås. På grund av risken för ökade köer till boendeservice måste förändringen genomföras dynamiskt och kontrollerat, och genomförandeplanen kan behöva revideras i takt med att processen fortskrider.

I det södra området finns många egna lättare boendeplatser, och externa producenter erbjuder även seniorboendeplatser. Den föreslagna minskningen av heldygnsomsorgsplatser i serviceboenden kommer att leda till en jämnare fördelning av dessa platser mellan norra, mittersta och södra regionerna. Förändringsförslaget om minskning av serviceboenden med heldygnsomsorg inkluderar samtidigt en satsning på hemvården. Kombinationen av effektivisering och optimering av hemvården, utökad användning av välfärdsteknologi, den planerade utökningen av gemenskapsboenden samt satsningar på familjevård bedöms kunna möta klienternas vård- och servicebehov.

Satsningen på lättare serviceformer och hemvård innebär att fler resurser kan riktas mot att stödja äldre i hemmet, vilket förväntas ha en positiv effekt på funktionsförmågan. Minskningen av heldygnsomsorgsplatser kan också bidra till att avlasta personalsituationen inom lättare serviceformer, såsom hemvården. För den personal som påverkas av reduceringen är effekterna betydande, men förhoppningen är att nya arbetsuppgifter kan erbjudas.

Förändringsförslaget innebär en minskning av både egna och köpta platser i serviceboenden, vilket innebär en risk för att externa vårdproducenters verksamhet och ekonomi kan påverkas negativt om man inte anpassar sig till de nya förutsättningarna. För att förändringen ska lyckas krävs, utöver utvecklingen av lättare serviceformer, ett nära samarbete mellan olika verksamhetsområden samt en effektiv och välfungerande servicehandledning.

Välfärdsområdesdirektör Kinnunen Marina

föreslår, att välfärdsområdesstyrelsen tar del av följande ändringsförslag som gäller det södra området i Österbottens välfärdsområde

- serviceboendeplatserna för heldygnsomsorg minskas med 36 stycken i det södra området

- minskningen av platsantalet genomförs så att Pörtehemmet och Mariahemmet stängs successivt.

föreslår att välfärdsområdesstyrelsen ska anteckna tjänstemannaberedningen för kännedom. Före beslutsfattandet ombes vederbörande kommuner och påverkansorganen tillställa ett utlåtande i ärendet och dessutom uppgörs en enkät om förändringsförslagen till invånarna i regionen. Dessutom iakttas samarbetsförhandlingarna som avslutas 4.11.2024.

föreslår att välfärdsområdesstyrelsen fattar beslut i ärendet vid sitt sammanträde 25.11.2024.

Beslut:

Distribution